

§ 2. W rozumieniu zarządzenia:

- 1) pyłem węglowym są ziarna węgla przechodzące przez sito o wymiarach oczka równym 1×1 mm,
- 2) pokładem węgla zagrożonym wybuchem pyłu węglowego jest pokład, w którym na obszarze górniczym zakładu górniczego stwierdzono zawartość części lotnych w węglu wyższą niż 12% w bezwodnej, bezpopiołowej substancji węglowej,
- 3) pył węglowy pochodzący z pokładu zagrożonego wybuchem pyłu węglowego jest bezpieczny, jeżeli zawiera:
 - a) części niepalne stałe pochodzenia naturalnego w ilości co najmniej: 70% w polach niemetanowych lub 80% w polach metanowych albo
 - b) wodę wolną pochodzenia naturalnego w ilości umożliwiającej przenoszenie wybuchu i pozbawiającej pył węglowy całkowicie lotności,
- 4) pyłem węglowym niebezpiecznym jest pył nie odpowiadający warunkom określonym w pkt 3.

§ 3. 1. Ustala się dwie strefy zagrożenia wybuchem pyłu węglowego.

2. Strefa I obejmuje wyrobiska górnicze znajdujące się w zasięgu do 300 m w polach niemetanowych albo do 500 m w polach metanowych od miejsca możliwego zapoczątkowania wybuchu pyłu węglowego.

3. Strefa II obejmuje wszystkie wyrobiska górnicze poza zasięgiem strefy I.

4. Za miejsca możliwego zapoczątkowania wybuchu uznaje się:

- 1) miejsca wykonywania robót strzałowych,
- 2) miejsca stwierdzonych nagromadzeń metanu w ilości 1% i powyżej,
- 3) czynne pola pożarowe,
- 4) wyrobiska o nachyleniu powyżej 10° z czynnym przewozem kołowym, w których znajdują się kable elektryczne i inne elektryczne przewody energetyczne.

§ 4. 1. Pokłady węgla lub ich części zagrożone wybuchem pyłu węglowego oraz wyrobiska górnicze dzieli się na klasy A i B zagrożenia pyłowego.

2. Do klasy A zagrożenia pyłowego zalicza się pokłady węgla lub ich części oraz wyrobiska górnicze, w których:

- 1) nie występuje niebezpieczny pył węglowy lub
- 2) w strefie I nie ma odcinków wyrobisk dłuższych niż 30 m z niebezpiecznym pyłem węglowym.

3. Do klasy B zagrożenia pyłowego zalicza się pokłady węgla lub ich części oraz wyrobiska górnicze, w których:

- 1) występuje niebezpieczny pył węglowy lub
- 2) w strefie I są odcinki wyrobisk z niebezpiecznym pyłem węglowym dłuższe niż 30 m.

§ 5. 1. Badania pokładu węgla lub jego części pod względem zagrożenia wybuchem pyłu węglowego powinny być przeprowadzane niezwłocznie po udostępnieniu pokładu i wykonaniu wyrobisk górniczych w stopniu umożliwiającym przeprowadzenie pomiarów i badań.

2. Do czasu zaliczenia przez okręgowy urząd górniczy pokładu węgla lub jego części oraz wyrobisk górniczych do odpowiedniej klasy zagrożenia pyłowego obowiązują zasady ustalone dla klasy B zagrożenia pyłowego.

§ 6. 1. Okręgowy urząd górniczy dokonuje zaliczenia pokładów węgla oraz wyrobisk górniczych do odpowiednich klas zagrożenia pyłowego na wniosek kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Okręgowy urząd górniczy może nakazać złożenie w oznaczonym terminie wniosku, o którym mowa w ust. 1.

3. Przepisy ust. 1 i 2 mają odpowiednie zastosowanie w razie zmiany zaliczenia do poszczególnych klas zagrożenia.

§ 7. Wniosek, o którym mowa w § 6, powinien zawierać uzasadnienie propozycji zaliczenia pokładu, jego części oraz wyrobisk górniczych do określonej klasy zagrożenia, a w szczególności:

- 1) charakterystykę pokładu lub jego części z uwzględnieniem zagrożenia metanowego,
- 2) opis czynników, mających związek z zagrożeniem wybuchem pyłu węglowego,
- 3) określenie stosowanych zabezpieczeń przed wybuchem pyłu węglowego,
- 4) wyniki pomiarów i ewentualnych badań,
- 5) oznaczenie proponowanej klasy zagrożenia pyłowego.

§ 8. 1. W stosunku do pokładów węgla lub ich części zaliczonych przed dniem wejścia w życie zarządzenia na podstawie dotychczasowych przepisów do odpowiednich klas zagrożenia pyłowego — wnioski, o których mowa w § 6, powinny być złożone do okręgowych urzędów górniczych w terminie nie przekraczającym trzech miesięcy od dnia wejścia w życie zarządzenia.

2. Zaliczeń pokładów węgla lub ich części oraz wyrobisk górniczych do odpowiednich klas zagrożenia pyłowego na podstawie przepisów zarządzenia okręgowe urzędy górnicze powinny dokonać w terminie nie przekraczającym sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie zarządzenia.

3. Do czasu dokonania zaliczeń określonych w ust. 2 obowiązują dotychczasowe zaliczenia i rygory z nimi związane.

§ 9. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego: E. Grabowski

52

ZARZĄDZENIE PREZESA WYŻSZEGO URZĘDU GÓRNICZEGO

z dnia 5 lutego 1970 r.

w sprawie ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych w podziemnych zakładach górniczych przed działaniem pyłów.

Na podstawie § 236 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1969 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w podziemnych zakładach górniczych (Dz. U. Nr 24, poz. 176) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zarządzenie określa:

- 1) sposób i częstotliwość przeprowadzania pomiarów zapylenia powietrza oraz przeprowadzania analiz pyłu,
- 2) wytyczne dopuszczalnego zapylenia powietrza kopalniowego,

- 3) zasady podziału wyrobisk na odpowiednie stopnie zagrożenia ze względu na zapylenie oraz zawartość wolnej krzemionki w pyłe,
- 4) zasady profilaktyki technicznej dla ochrony pracowników przed pyłicą.

§ 2. Przepisy zarządzenia stosuje się:

- 1) w podziemnych wyrobiskach oraz
- 2) w pomieszczeniach na powierzchni związanych bezpośrednio z prowadzeniem ruchu w podziemnych wyrobiskach

podziemnych zakładów górniczych, w których występuje lub może wystąpić zapylenie powietrza oraz w których zatrudnia się pracowników.

§ 3. 1. Pomiary zapylenia powietrza wykonuje się sposobem konimetrycznym, określając ilość ziarn pyłu w 1 cm^3 powietrza (Z/cm^3), przy czym liczy się wyłącznie pyły o średnicy ziarn 5 mikrometrów i mniejsze.

2. Do pomiarów zapylenia powietrza należy stosować tylko taki sprzęt pomiarowy, którego typ został dopuszczony do użytku przez Wyższy Urząd Górniczy po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górniczego.

§ 4. 1. Pomiary zapylenia powietrza wykonuje się w miejscach określonych w § 2.

2. Pomiary powinny być wykonywane:

- 1) raz na dwa miesiące — w miejscach, w których wykonuje się czynności urabiania i ładowania, oraz w miejscach, w których w istniejących warunkach geologiczno-górniczych lub technicznych może wystąpić zapylenie przekraczające dopuszczalne wartości, określone w § 12,
- 2) raz na cztery miesiące — w innych miejscach niż określone w pkt 1.

3. Pomiary należy również wykonywać każdorazowo po rozpoczęciu nowego wyrobiska górniczego, a także po oddaniu do ruchu nowego obiektu albo urządzenia, przy których pracy może wystąpić zapylenie powietrza.

§ 5. 1. W podziemnych wyrobiskach (§ 2 pkt 1) pomiar zapylenia powietrza wykonuje się przez pobranie co najmniej czterech prób konimetrycznych w odstępach co 10 minut w czasie ruchu w wyrobisku.

2. Pomiary, o których mowa w ust. 1, powinny być wykonywane w sferze oddychania człowieka w odległości 5—20 m od najbliższego źródła zapylenia. W razie stosowania wentylacji opływowej pomiary powinny być wykonywane poza źródłami zapylenia.

3. Oprócz pomiarów określonych w ust. 1 i 2 należy wykonać dodatkowe pomiary przez pobranie trzech prób konimetrycznych w wyrobiskach korytarzowych:

- 1) doprowadzających powietrze do ścian — w odległości 10 m przed skrzyżowaniem ze ścianą,
- 2) drążonych przy zastosowaniu wentylacji lutniowej ssącej — w odległości 20 m od czoła przodka,
- 3) drążonych przy zastosowaniu wentylacji lutniowej tłoczącej — przy wylocie lutniociągu.

§ 6. 1. W pomieszczeniach na powierzchni związanych bezpośrednio z prowadzeniem ruchu w podziemnych wyro-

biskach (§ 2 pkt 2) pomiary zapylenia powietrza wykonuje się w sposób określony w § 5 ust. 1 dla każdego stanowiska pracy.

2. Stanowisko pracy oznacza strefę o promieniu 10 m wokół stałego miejsca zatrudnienia pracownika.

§ 7. Wyniki pomiarów zapylenia powinny być notowane w książce zapylenia powietrza.

§ 8. 1. Wolną krzemionkę w pyłe oznacza się w drodze analizy chemicznej. Sposób wykonywania analiz chemicznych ustala Główny Inspektor Sanitarny po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górniczego.

2. Stosowanie innej niż określona w ust. 1 metody oznaczania wolnej krzemionki w pyłe wymaga zgody Głównego Inspektora Sanitarnego, wyrażonej po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górniczego.

§ 9. Pył do analizy na zawartość wolnej krzemionki powinien być pobierany bezpośrednio z powietrza, w miejscach określonych w § 4—6.

§ 10. Analizy pyłu na zawartość wolnej krzemionki powinny być przeprowadzane w okresach ustalonych w § 4 ust. 2 i 3.

§ 11. Pomiary zapylenia powietrza oraz pobierania pyłu do analizy na zawartość wolnej krzemionki powinni dokonywać wykwalifikowani pracownicy.

§ 12. Zależnie od zawartości w pyłe wolnej krzemionki ustala się następujące dopuszczalne wartości zapylenia powietrza kopalnianego:

Zawartość wolnej krzemionki (SiO_2) w pyłe w %:	Liczba ziarn pyłu o średnicy 5 mikrometrów i mniejszych w 1 cm^3 powietrza, mierzona dopuszczonym konimetrycznym
poniżej 5	1100
od 5 do 15	800
powyżej 15 do 25	600
powyżej 25 do 50	300
powyżej 50	180

§ 13. Podziemne wyrobiska (§ 2 pkt 1) dzieli się, ze względu na zapylenie oraz zawartość wolnej krzemionki w pyłe, na następujące stopnie zagrożenia:

Stopień zagrożenia	Zawartość wolnej krzemionki (SiO_2) w pyłe w %				
	poniżej 5	od 5 do 15	powyżej 15 do 25	powyżej 25 do 50	powyżej 50
pierwszy	poniżej 550 Z/cm^3	poniżej 400 Z/cm^3	poniżej 300 Z/cm^3	poniżej 150 Z/cm^3	poniżej 100 Z/cm^3
drugi	$550\text{—}1100 \text{ Z/cm}^3$	$400\text{—}800 \text{ Z/cm}^3$	$300\text{—}600 \text{ Z/cm}^3$	$150\text{—}300 \text{ Z/cm}^3$	$100\text{—}180 \text{ Z/cm}^3$
trzeci	powyżej 1100 Z/cm^3	powyżej 800 Z/cm^3	powyżej 600 Z/cm^3	powyżej 300 Z/cm^3	powyżej 180 Z/cm^3

§ 14. Wszystkie podziemne wyrobiska (§ 2 pkt 1) powinny być przez kierownika ruchu zakładu górniczego zaliczone do odpowiednich stopni zagrożenia, określonych w § 13.

§ 15. Zaliczenia podziemnych wyrobisk do poszczególnych stopni zagrożenia dokonuje się na podstawie obliczenia średniej arytmetycznej wyników trzech kolejnych pomiarów zapylenia powietrza oraz wyników trzech kolejnych analiz pyłu na zawartość wolnej krzemionki, dokonanych w okresach czasu ustalonych w § 4 ust. 2 i 3.

§ 16. O zaliczeniu podziemnych wyrobisk do poszczególnych stopni zagrożenia powinny być zawiadomione zainteresowane osoby dozoru ruchu zakładu górniczego oraz kierownik właściwej lekarskiej przychodni przyzakładowej (lekarz sanitarno-przemysłowy) dla ustalenia rozmiaru i zakresu profilaktyki.

§ 17. W zależności od wyników pomiarów zapylenia powietrza i analiz pyłu na zawartość wolnej krzemionki oraz ustalonych stopni zagrożenia, kierownik ruchu zakładu górni-

czego powinien — przy uwzględnieniu warunków naturalnych i technicznych — stosować kompleksowo odpowiednie metody zwalczania zapylenia powietrza, polegające w szczególności na:

- 1) wierceniu otworów w skałach z zastosowaniem przepłuczki wodnej lub odsysania zwiercin na sucho,
- 2) odpalaniu otworów strzałowych z przybitką wodną,
- 3) wykonywaniu robót strzałowych z wypełnieniem otworów strzałowych wodą pod ciśnieniem,
- 4) stosowaniu zapór z dyszami zraszającymi w czasie odpalania otworów strzałowych,
- 5) wyposażeniu maszyn powodujących zapylenie w urządzenia zraszające lub odpylające,
- 6) wtłaczaniu wody do calizny pokładów węgla kamiennego,
- 7) zraszaniu dyszami wodnymi przesypów i wysypów oraz tras odstawy i przewozu urobku,
- 8) zmywaniu lub usuwaniu pyłów osiadłych.

§ 18. Zabrania się:

- 1) wiercenia otworów strzałowych za pomocą wiertarek udarowo-obrotowych w skałach zawierających wolną krzemionkę bez stosowania przepłuczki lub odsysania zwiercin na sucho,
- 2) stosowania maszyn i urządzeń, które w czasie pracy powodują zapylenie powietrza i nie są wyposażone w sprawnie działające urządzenia zraszające lub pyłochłonne albo w inne urządzenia zapobiegające powstawaniu pyłu lub unieszkodliwiające jego działanie,
- 3) stosowania niesprawnie działających urządzeń dla zwalczania zapylenia powietrza.

§ 19. Stosowane urządzenia do zwalczania zapylenia powietrza powinny unieszkodliwiać przede wszystkim pyły o średnicy ziarn 5 mikrometrów i mniejsze.

§ 20. Do zwalczania zapylenia powietrza wolno stosować tylko takie środki chemiczne, które zostały dopuszczone do użytku w zakładach górniczych przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

§ 21. Woda stosowana do urządzeń zraszających powinna pod względem bakteriologicznym odpowiadać normom ustalonym dla wody do picia.

§ 22. 1. Zatrudnianie pracowników:

- 1) w wyrobiskach podziemnych, w których zapylenie powietrza przekracza wartości określone w § 12, oraz
- 2) w pomieszczeniach na powierzchni (§ 2 pkt 2), w których zapylenie powietrza przekracza powszechnie obowiązujące normy zapylenia

— pomimo stosowania wszystkich dostępnych środków zwalczających zapylenie albo gdy z przyczyn naturalnych lub technicznych nie można wszystkich takich środków stosować — jest dozwolone tylko przy stosowaniu odpowiedniego sprzętu ochrony osobistej dróg oddechowych.

2. Wolno stosować dla ochrony dróg oddechowych przed szkodliwym działaniem pyłów tylko taki sprzęt ochrony osobistej, którego typ został dopuszczony do użytku przez Centralny Instytut Ochrony Pracy.

§ 23. Zabrania się wyposażania pracowników w niesprawnie działający lub nienależycie konserwowany sprzęt ochrony osobistej dróg oddechowych oraz używania przez pracowników takiego sprzętu.

§ 24. W uzasadnionych wypadkach Prezes Wyższego Urzędu Górniczego na wniosek właściwego ministra w porozumieniu z Głównym Inspektorem Sanitarnym może zezwolić na odstąpienie od przepisów niniejszego zarządzenia.

§ 25. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego: *E. Grabowski*

53

OBWIESZCZENIE PREZESA CENTRALNEGO URZĘDU JAKOŚCI I MIAR

z dnia 31 stycznia 1970 r.

w sprawie ogłoszenia przepisów i instrukcji o narzędziach pomiarowych.

Na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o miarach i narzędziach pomiarowych (Dz. U. Nr 23, poz. 148) podaje się do wiadomości, co następuje:

Wydane zostały następujące przepisy i instrukcje o narzędziach pomiarowych, zamieszczone w Dzienniku Urzędowym Centralnego Urzędu Jakości i Miar:

Lp.	Tytuł przepisów bądź instrukcji i data ich ustanowienia	Dziennik Urzędowy CUJIM		Data, od której przepis bądź instrukcja obowiązuje	Uchylone przepisy i instrukcje
		nr	poz.		
1	2	3	4	5	6
1	Zarządzenie nr 84 Prezesa Centralnego Urzędu Jakości i Miar z dnia 11 września 1969 r. zmieniające przepisy legalizacyjne o pojemnikach dokładniejszych	18	3,325/2,1	16 lutego 1970 r.	
2	Przepisy o pipetach do butyrometrycznego badania mleka pełnego lub śmietany i pipetach do bakteriologicznego badania mleka z dnia 16 września 1969 r.	19	3,3452/1	15 lutego 1970 r.	
3	Zarządzenie nr 91 Prezesa Centralnego Urzędu Jakości i Miar z dnia 23 października 1969 r. zmieniające przepisy o kontrolnych szerokopasmowych woltomierzach elektronicznych małej i wielkiej częstotliwości	30	3,993/1,1	16 marca 1970 r.	
4	Zarządzenie nr 92 Prezesa Centralnego Urzędu Jakości i Miar z dnia 23 października 1969 r. zmieniające przepisy o użytkowych pipetach Westergreena	31	3,344/1,1	16 marca 1970 r.	

Prezes Centralnego Urzędu Jakości i Miar: *Z. Ostrowski*

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów
w Zakładach Graficznych „Tamka”. Zakład nr 1. Warszawa, ul. Tamka 3.